

The Concepts and Elements of the Dance Creation “YAB-YUM”

แนวคิดและองค์ประกอบการสร้างสรรคนาฏศิลป์ชุด “ยับ-ยุม”

Vittavat Kornmaneeroj

วิทวัส กรมณีโรจน์

Faculty of Humanities and Social Sciences, Chandrakasem Rajabhat University, Thailand

Corresponding author

e-mail: vittavat.k@chandra.ac.th

Received 05-01-2025

Revised 11-04-2025

Accepted 14-04-2025

Doi: 10.69598/artssu.2025.4376.

How to Cite:

Kornmaneeroj, V. (2025).

The Concepts and Elements

of the Dance Creation

“YAB-YUM”. *Journal of Arts and*

Thai Studies, 47(2), E4376 (1-15).

Keywords: Yab-Yum, Vajrayana Buddhism, dance creation, contemporary dance

คำสำคัญ: ยับ-ยุม, พุทธศาสนา นิกายวัชรยาน, การสร้างสรรค นาฏศิลป์, นาฏศิลป์ร่วมสมัย

Abstract

Background and Objectives: “YAB-YUM” represents the fusion of wisdom (Prajna) and compassion (Karuna). The Vajrayana sect believes that when wisdom and compassion unite in the human mind, it leads to liberation or the path to enlightenment. Therefore, this physical depiction is a Sambhogakaya form, visible in the Buddha’s person, and serves as a means of Dharma in the form of a man and a woman. This is because accessing wisdom requires compassion to ultimately achieve liberation or the attainment of Dharma. This research named *The Concepts and Elements of the Dance Performance “YAB-YUM”* aims to 1) present the concept of Yab-Yum iconography in Vajrayana Buddhism via the creation of works in the field of Dance Performance, and to 2) integrate the concept of Yab-Yum iconography in Vajrayana Buddhism with contemporary dance concepts, symbolism in dance performance, and site-specific art. This integration will be applied to the elements of dance performance creation: theme, dancers, choreography, sound and music, costume, and performance space.

Methods: The dance performance work is based on a qualitative research approach combined with creative research. It integrates knowledge from various conceptual frameworks, including the concept of Yab-Yum iconography in Vajrayana Buddhism, contemporary dance, symbolism in dance performance, and site-specific art. The creative process consists of the following steps: 1) studying relevant documents, 2) personal communication with related individuals, 3) fieldwork exploration, 4) analysis and creation of dance performance work, 5) review and refinement of dance performance work, and 6) presentation and independent critique of dance performance.

Results: The creative process for this dance performance piece integrates the concept of Yab-Yum iconography in Vajrayana Buddhism, contemporary dance, symbolism in the performing arts, and site-specific art. These ideas are combined with six elements of dance performance creation: 1) Theme; the dance performance is newly created under the concept of Yab-Yum iconography in Vajrayana Buddhism, inspired by the philosophical principles of Vajrayana Buddhism. 2) Dancers; knowledgeable and have skills in contemporary dance. 3) Choreography; present through contemporary dance, combined with improvisation and partnering techniques including body support, lifting to float up as well as expressing emotions and feelings. 4) Sound and music; newly compose a song from the Tibetan Singing Bowls to create concentration and calm. 5) Costume; conceptualized to reflect *Yab-Yum* symbolism, utilizing earth-tone colors to represent nature and simplicity. 6) Performance space, select performance space using the criteria of environment, size, and the utilization of performance spaces based on the concept of site-specific art.

Application of this study: The dance performance “YAB-YUM” represents the development of a creative work in dance that integrates philosophical concepts and symbolism in Vajrayana Buddhism into the creative process. By incorporating various disciplines and theoretical frameworks, this work introduces an innovative approach that diverges from traditional forms. This creative endeavor serves as a means to advance the field of dance by expanding knowledge and performance styles in alignment with contemporary contexts.

Conclusions: The concepts and elements of the dance performance “YAB-YUM” represent an integration of knowledge from philosophy, symbolism, and dance. This demonstrates that dance creation is not confined to the aesthetics of movement alone, but also serves as a space for philosophical communication, symbolic interpretation, and the integration of multiple disciplines—an essential approach in dance creation. Furthermore, the presentation of the concepts and elements in this performance serves as an example of how interdisciplinary dance creation can be further developed and expanded.

บทคัดย่อ

ที่มาและวัตถุประสงค์: ยับ-ยุมคือการหลอมรวมของปัญญาและกรุณา เพราะนิกายวัชรยานมองว่าเมื่อมีปัญญาและกรุณาประสานรวมกันเป็นหนึ่งเดียวในจิตของมนุษย์ จึงเกิดการหลุดพ้นหรือการนำไปสู่หนทางของการรู้แจ้ง ด้วยเหตุนี้ การปรากฏในลักษณะของรูปกายดังกล่าวจึงเป็นสัณนิบาตที่สามโลกกายที่สามารถมองเห็นในตัวตนของพระพุทธเจ้า และใช้เป็นอภายแห่งธรรมด้วยรูปลักษณะของชายและหญิง เพราะการเข้าถึงซึ่งปัญญานั้นจำเป็นต้องอาศัยความกรุณาจึงจะนำไปซึ่งการหลุดพ้นหรือการบรรลุธรรม การวิจัยเรื่องรูปแบบและแนวคิดการสร้างสรรคนาฏศิลป์ชุด “ยับ-ยุม” มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวคิดประติมานวิทยาัยับ-ยุมในพุทธศาสนานิกายวัชรยานผ่านการสร้างสรรคผลงานทางด้านนาฏศิลป์ และเพื่อนุเคราะห์แนวคิดประติมานวิทยาัยับ-ยุมในพุทธศาสนานิกายวัชรยาน แนวคิดนาฏศิลป์ร่วมสมัย แนวคิดสัญลักษณ์ในงาน

นาฏศิลป์ และแนวคิดศิลปะเฉพาะที่ กับองค์ประกอบการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ทั้ง 6 ประการ ได้แก่ รูปแบบแสดง นักแสดง ลีลา นาฏศิลป์ เสียงและดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดง เครื่องแต่งกาย และพื้นที่การแสดง

วิธีการศึกษา: การสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์ชุดนี้มีรูปแบบของงานวิจัยเชิงคุณภาพผสมผสานกับงานวิจัยเชิงสร้างสรรค์ โดยบูรณาการองค์ความรู้จากแนวคิดหลายแขนง ได้แก่ แนวคิดประติมานวิทยา ยับ-ยุม ในพุทธศาสนานิกายวัชรยาน แนวคิดนาฏศิลป์ร่วมสมัย แนวคิดสัญลักษณ์ในงานนาฏศิลป์ และแนวคิดศิลปะเฉพาะที่ ซึ่งมีขั้นตอนดำเนินการสร้างสรรค์ คือ 1) การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง 2) การสื่อสารส่วนบุคคลกับผู้ที่เกี่ยวข้อง 3) การสำรวจภาคสนาม 4) การวิเคราะห์และสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ 5) การตรวจสอบและปรับปรุงผลงานนาฏศิลป์ และ 6) การนำเสนอผลงานนาฏศิลป์ และการวิพากษ์ผลงานอย่างอิสระ

ผลการศึกษา: การสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์ชุดนี้มีขั้นตอนและกระบวนการสร้างสรรค์จากแนวคิดประติมานวิทยา ยับ-ยุม ในพุทธศาสนานิกายวัชรยาน แนวคิดนาฏศิลป์ร่วมสมัย แนวคิดสัญลักษณ์ในงานนาฏศิลป์ และแนวคิดศิลปะเฉพาะที่ มาบูรณาการกับองค์ประกอบในการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์ทั้ง 6 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) รูปแบบการแสดง สร้างสรรค์ขึ้นใหม่ภายใต้คติ ยับ-ยุม ในพุทธศาสนานิกายวัชรยาน 2) นักแสดง มีความรู้ และทักษะทางด้านนาฏศิลป์ร่วมสมัย 3) ลีลา นาฏศิลป์ นำเสนอผ่านรูปแบบนาฏศิลป์ร่วมโดยใช้การเดินสัด และเทคนิคการเต้นรำคู่ได้แก่ การพยุงลำตัว การยกตัวให้ลอยตัวขึ้น ตลอดจนการแสดงอารมณ์และความรู้สึก 4) เสียงและดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดง สร้างสรรค์และประพันธ์บทเพลงขึ้นใหม่จากเสียงซันทิเบต เพื่อสร้างสมาธิและช่วยสงบจิตใจ 5) เครื่องแต่งกาย การออกแบบให้มีความสัมพันธ์กับแนวคิดประติมานวิทยา ยับ-ยุม ในพุทธศาสนานิกายวัชรยาน โดยใช้สีเอิร์ธโทน เพื่อแสดงความเป็นธรรมชาติและความเรียบง่าย 6) พื้นที่การแสดง เลือกพื้นที่การแสดงโดยพิจารณาจากความเหมาะสมทางด้านสภาพแวดล้อม ขนาดของพื้นที่ และการใช้ประโยชน์ของพื้นที่การแสดงตามแนวคิดศิลปะเฉพาะที่

การประยุกต์ใช้: ชักการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์ชุด ยับ-ยุม เป็นการพัฒนาผลงานสร้างสรรค์ทางด้านนาฏศิลป์ที่บูรณาการแนวคิดทางปรัชญาและสัญลักษณ์ในพุทธศาสนานิกายวัชรยานมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน มีการใช้ศาสตร์และทฤษฎีหลายแขนง นำไปสู่การสร้างสรรค์ผลงานที่แตกต่างไปจากเดิม นับเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมให้วงการนาฏศิลป์ได้พัฒนาองค์ความรู้และรูปแบบการแสดงให้สอดคล้องกับยุคสมัย

บทสรุป: แนวคิดและองค์ประกอบการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ชุด "ยับ-ยุม" เป็นการบูรณาการองค์ความรู้ระหว่างแนวคิดทางปรัชญา สัญลักษณ์ และนาฏศิลป์ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ในปัจจุบันไม่ได้จำกัดอยู่เพียงความงามของการเคลื่อนไหวเท่านั้น แต่ยังเป็นพื้นที่ในการสื่อสารเชิงปรัชญา การตีความเชิงสัญลักษณ์ และการผสมผสานศาสตร์หลากหลายแขนงเข้าไว้ด้วยกัน อันเป็นแนวทางสำคัญของการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ ทั้งนี้ การนำเสนอแนวคิดและองค์ประกอบการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ชุดนี้ ยังเป็นตัวอย่างของการต่อยอดการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ที่ผสมผสานศาสตร์ที่หลากหลายให้พัฒนาต่อไป

บทนำ (Introduction)

ปัจจุบันพุทธศาสนานิกายหลักที่สำคัญและเป็นที่ยึดถือในการปฏิบัติ 3 นิกาย ได้แก่ นิกายเถรวาท (Theravada) นิกายมหายาน (Mahayana) และนิกายวัชรยาน (Vajrayana) แต่ละนิกายมีแนวทางปฏิบัติและปรัชญาที่แตกต่างกันเพื่อรองรับบริบททางสังคมและจิตวิญญาณของผู้ปฏิบัติ ในส่วนของเถรวาทและมหายานเป็นนิกายที่พุทธศาสนิกชนส่วนใหญ่ให้ความนับถือนิกายเถรวาทเน้นการปฏิบัติที่เรียบง่ายและยึดมั่นในคำสอนดั้งเดิมของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ขณะที่นิกายมหายานมุ่งเน้นความกรุณาและปฏิบัติในลักษณะของพระโพธิสัตว์เพื่อช่วยเหลือสรรพสัตว์ สำหรับนิกายวัชรยานมีลักษณะที่แตกต่างออกไปเพราะเป็นนิกายหนึ่งที่เหมาะสมแนวทางแห่งการหล่อหลอมพุทธศาสนานิกายมหายานกับคติศาสนาฮินดู กล่าวคือมีการนำแนวคิดเชิงสัญลักษณ์และพิธีกรรมในคัมภีร์อาถรรพเวทมาดัดแปลงในการปฏิบัติ เช่น การท่องสวดมนตราและอาคม มีการแสดงอำนาจด้วยคาถาและอิทธิฤทธิ์ การเสียดสีตน การบูชารูปเคารพในลักษณะที่สื่อถึงปรัชญาเชิงลึก พร้อมด้วยการเจริญสมาธิ (Kalyano, 2017 : 31 ; Saengkaew, 2018) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อบรรลุความหลุดพ้นคือ "นิพพาน" ให้รวดเร็วยิ่งกว่าคำสอนเดิมในนิกายมหายาน

กำเนิดของพุทธศาสนานิกายวัชรยานนั้น ผาสุก พงษ์ไพจิตรกล่าวว่า เป็นการยากที่จะระบุให้แน่ชัดว่าเริ่มต้นตั้งแต่เมื่อใด แต่เชื่อว่ามีต้นกำเนิดมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล โดยคำสอนของพระพุทธองค์ที่เมืองศรีธานยกฐะเกี่ยวกับทางลัดที่ลึกลับ (esoteric path) หรือที่เรียกว่ามันตรยาน (Kachachiva, 2016 : 1-2) บางฝ่ายกล่าวว่า พระพุทธองค์ทรงสอนตันตระในคืนเพ็ญ 1 ปีหลังตรัสรู้ อีกฝ่ายกล่าวว่าทรงสอน 1 เดือนก่อนปรินิพพาน ในกาลจักรตันตระกล่าวว่า พระพุทธองค์ประทานคำสอนตันตระที่ธานยกฐะในคำสอนตันตระเบื้องต้น พระพุทธองค์ทรงสอนด้วยพระวรกายมนุษย์ แต่โดยทั่วไปแล้วเวลาที่สอนตันตระพระองค์จะปรากฏพระวรกายเป็นพระวัชรธรรมซึ่งเป็นเทพเจ้าหลักของตันตระ

หลักปฏิบัติของนิกายวัชรยานเน้นความเชื่อมโยงระหว่างจิตวิญญาณกับพลังจักรวาล เพราะเชื่อว่าทุกสิ่งในจักรวาลเชื่อมโยงกันและการหลอมรวมพลังทั้งด้านปัญญาและกรุณา ซึ่งจะนำไปสู่ความหลุดพ้นอย่างสมบูรณ์ ดังนั้นด้วยความมั่นคงและและเที่ยงแท้ของการถ่ายทอดโดยตรงดังกล่าว ทำให้นิกายวัชรยานเรียกอีกชื่อหนึ่งว่าลัทธิตันตระหรือพุทธตันตระ (Tantra or Tantric Buddhist) ซึ่ง "ตันตระ" แปลว่า เชือกหรือเส้นด้ายใหญ่ ๆ มีนัยยะถึงความสืบเนื่องของจิตหรือวิญญาณ บางกลุ่มก็เรียกนิกายวัชรยานว่า มंत्रยาน (Mantrayana) เพราะเป็นนิกายที่มีการเน้นการท่องสวดมนตรา แต่โดยมากเรียกว่าวัชรยานซึ่งแปลว่ายานที่แข็งแกร่งตั้งเพชร เพราะความศรัทธาในหลักคำสอนของพุทธศาสนาที่มีความแข็งแกร่งเหมือนเพชร สีเหมือนอากาศ ไม่มีใครต้านได้เหมือนสายฟ้า (Chantarawongpaisarn, 2016 : 159)

อย่างไรก็ดี นิกายวัชรยานให้ความสำคัญกับการนับถือสกุลพระพุทธรูปเจ้าและกลุ่มพระโพธิสัตว์ (ชายและหญิง) ซึ่งได้รับการรวบรวมและจัดแบ่งสกุลไว้ในคัมภีร์คฤหยาสมาฆ (Guhyasamaja) ตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 3 ทั้งนี้ นิกายวัชรยานถือว่าพระพุทธรูปเจ้าประกอบด้วยกาย 3 กาย เรียกว่า ตรีกาย ได้แก่ ธรรมกาย หมายถึง ความเป็นพุทธะซึ่งเป็นหนึ่งเดียวกับจักรวาลคือพระอาทิพุทธะ สัมโภคกาย หมายถึง กายของพระพุทธรูปเจ้าในสวรรค์ซึ่งเป็นที่อยู่ของพระโพธิสัตว์ทั้งหลายคือพระธยานิพุทธะ และนิรมานกาย หมายถึง กายของพระพุทธรูปเจ้าที่เสวยพระชาติเป็นมนุษย์เพื่อตรัสสั่งสอนหนทางไปสู่ความรู้แจ้งคือพระมาฆิพุทธะ

จากแนวคิดดังกล่าวส่งผลต่อประติมานวิทยาของนิกายวัชรยานซึ่งได้รับการสร้างขึ้นตามความหมายและคุณลักษณะของพระพุทธรูปเจ้าแต่ละพระองค์ที่ระบุในคัมภีร์คฤหยาสมาฆ ซึ่งกำหนดให้ "พระอาทิพุทธะ" เป็นสวयัมภูหรือผู้กำเนิดเองและเป็นพระพุทธรูปเจ้าผู้เป็นประธานของสากลโลก พระองค์ให้กำเนิดพระธยานิพุทธะ 5 พระองค์หรือ 5 สกุล ได้แก่ พระมหาไวโรจนะ พระอักษะยะ พระรัตนสัมภาวะ พระอมิตาภะ และพระอโมขสิทธิ โดยประจำชั้นทั้ง 5 คือ รูป เวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ โดยมีลักษณะเฉพาะอีก 13 ประการประจำองค์พระพุทธรูปเจ้าและพระโพธิสัตว์แต่ละพระองค์ และยังได้บัญญัติมุทราหรือปางต่าง ๆ ของพระพุทธรูปเจ้าและพระโพธิสัตว์แยกไว้อีกด้วย พุทธศาสนิกชนคนใดจะบูชาพระพุทธรูปเจ้าและพระโพธิสัตว์องค์ใดก็จะทำมุทราและระลึกถึงพระพุทธรูปเจ้าและพระโพธิสัตว์องค์นั้น (Sukhasvasti, 2017 : 154-155)

อย่างไรก็ดี พระอาทิพุทธะปรากฏใน 2 ลักษณะ คือ เป็นรูปเดี่ยวและรูปคู่ กล่าวเฉพาะรูปคู่ เรียกว่า ยับ-ยุม (Yab-Yum) (Thapvajrabundit, 2025) เป็นประติมานวิทยาที่มีลักษณะเฉพาะและเป็นสัญลักษณ์ที่สำคัญหนึ่งของนิกายวัชรยาน สะท้อนถึงความสมดุลและการหลอมรวมของพลังจักรวาลในมิติปรัชญาและจิตวิญญาณ ทั้งนี้ คำว่า "ยับ" หมายถึง พ่อ ส่วน "ยุม" หมายถึง แม่ ดังนั้นยับ-ยุมจึงหมายความว่าพ่อและแม่ ลักษณะของยับ-ยุมปรากฏทั้งรูปลักษณะของพระพุทธรูป หรือพระโพธิสัตว์ หรือเทพเจ้าองค์ต่าง ๆ ในท่วงท่าของการกำลังสวมกอดสตรีไว้บนหน้าตัก มีทั้งท่าทางการนั่งและยืน สัญลักษณ์นี้สะท้อนถึงปรัชญาลึกซึ้งและแฝงเร้นด้วยความหมายอันลุ่มลึกทางคติของนิกายวัชรยานที่ได้รับการสืบทอดและการเคารพบูชาในหมู่พุทธศาสนิกชน โดยเฉพาะชาวทิเบตมายาวนานกว่าพันปี ยับ-ยุมนับเป็นรหัสธรรมหรือสัญลักษณ์พุทธศิลป์ที่เบ็ดเสร็จไปถึงคติลัทธิตันตระให้มนุษย์ก้าวข้ามผ่านโลกีย์ธรรมไปสู่โลกุตระธรรม การปรากฏในท่าสวมกอดสตรีเชื่อกันว่ามาจากอิทธิพลของคติเรื่องศักติ (Shakti) หรือคู่ครองอันเป็นเทพีของเทพองค์ต่าง ๆ ในศาสนาฮินดู

อย่างไรก็ตาม ยับ-ยุมคือการหลอมรวมของปัญญา (Prajna) และกรุณา (Karuna) เพราะนิกายวัชรยานมองว่าเมื่อมีปัญญาและกรุณาประสานรวมกันเป็นหนึ่งเดียวในจิตของมนุษย์ จึงจะเกิดการหลุดพ้นหรือการนำไปสู่หนทางของการรู้แจ้ง ด้วยเหตุนี้การปรากฏในลักษณะของรูปกายดังกล่าวจึงเป็นสัมโภคกายที่สามารถมองเห็นในตัวตนของพระพุทธรูปเจ้า และใช้เป็นอุบายแห่งธรรมด้วยรูปลักษณะของชายและหญิง เพราะการเข้าถึงซึ่งปัญญานั้นจำเป็นต้องอาศัยความกรุณาจึงจะนำไปซึ่งการหลุดพ้นหรือการบรรลุธรรม ทั้งนี้ พ่อหรือเพศชายเป็นสัญลักษณ์ของปัญญา (wisdom) ขณะที่แม่หรือเพศหญิงเป็นตัวแทนของกรุณา (compassion) เพราะ "ในทางโลก บิดามารดาเป็นผู้ให้กำเนิดชีวิต ในทางธรรม กรุณากับปัญญาให้กำเนิดความสุขที่แท้ อันนำไปสู่การหลุดพ้น รูปลักษณะของยับยุมจึงเป็นแก่นหัวใจของตันตระ ในมรรควิถีที่เน้นการเปลี่ยนกิเลสตัณหาให้เป็นปัญญา" (Chantarawongpaisarn, 2016 : 315) ยับ-ยุมจึงสะท้อนให้เห็นถึงบริบทของความสมดุลแห่งสรรพสิ่ง เป็นการแสดงให้เห็นถึงการคงอยู่อย่างสมดุลของโลกและจักรวาล เปรียบได้ดังทฤษฎีหยิน-หยางของจีน สรรพสิ่งต้องสมดุล ชายและหญิง ความมืดและความสว่าง ความดีและความเลว พระอาทิตย์และพระจันทร์ ดังนั้นยับ-ยุมจึงนับเป็นรากฐานของการเข้าสู่โลกุตระธรรมในปรัชยานิกายวัชรยาน ทั้งนี้ ในเชิงประติมานวิทยา ยับ-ยุมจะช่วยให้ผู้ปฏิบัติสมาธิเชื่อมโยงกับความหมายทางจิตวิญญาณ อีกทั้งยัง

The Concepts and Elements of the Dance Creation "YAB-YUM", E4376 (1-15)

สะท้อนปรัชญาการยอมรับและการหลอมรวมความแตกต่าง ซึ่งช่วยสร้างสมดุลในชีวิตและสังคม ด้วยเหตุนี้ยับ-ยุมจึงมีความสำคัญในฐานะสัญลักษณ์แห่งการบรรลุธรรมและความกลมกลืนในทุกมิติของชีวิต

จากลักษณะสำคัญของประติมานวิทยายับ-ยุมซึ่งเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงถึงปัญญาและความกรุณา อันมีลักษณะเป็นพระพุทธรูป หรือพระโพธิสัตว์ หรือเทพเจ้าองค์ต่าง ๆ ในท่วงท่ากำลังสวมกอดสตรีไว้บนหน้าตัก ผู้วิจัยเกิดแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ชุด ยับ-ยุม ตามองค์ประกอบในการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์ทั้ง 6 ประการ ได้แก่ รูปแบบการแสดง นักแสดง ลีลานาฏศิลป์ เสียงและดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดง เครื่องแต่งกาย และพื้นที่การแสดง ซึ่งเป็นการนำเสนอแนวคิดประติมานวิทยายับ-ยุมในพุทธศาสนานิกายวัชรยานผ่านการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์

วัตถุประสงค์การศึกษา (Research Objectives)

1. เพื่อนำเสนอแนวคิดประติมานวิทยายับ-ยุมในพุทธศาสนานิกายวัชรยานผ่านการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์
2. เพื่อบูรณาการแนวคิดประติมานวิทยายับ-ยุมในพุทธศาสนานิกายวัชรยาน แนวคิดนาฏศิลป์ร่วมสมัย แนวคิดสัญลักษณ์ในงานนาฏศิลป์ และแนวคิดศิลปะเฉพาะที่ กับองค์ประกอบการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ทั้ง 6 ประการ ได้แก่ รูปแบบแสดง นักแสดง ลีลานาฏศิลป์ เสียงและดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดง เครื่องแต่งกาย และพื้นที่การแสดง

ขอบเขตการศึกษา (Scope of Study)

การสร้างสรรค์นาฏศิลป์ชุด ยับ-ยุม มีแนวคิดและองค์ประกอบในการสร้างสรรค์ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาแนวคิดประติมานวิทยายับ-ยุม ในพุทธศาสนานิกายวัชรยานอันเป็นแนวคิดหลักของผลงานสร้างสรรค์
 2. ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีทางศิลปะที่เกี่ยวข้องกับศิลปะเฉพาะที่อันมีแนวคิดและรูปแบบที่สอดคล้องกับการสร้างสรรค์
 3. ศึกษาวิธีการสร้างสรรค์ โดยการใช้แนวคิดนาฏศิลป์ร่วมสมัย สัญลักษณ์ในงานนาฏศิลป์ และองค์ประกอบการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์ มาเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงาน
- ทั้งนี้ผู้วิจัยสามารถสรุปกรอบแนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงาน ดังแผนภูมิภาพต่อไปนี้

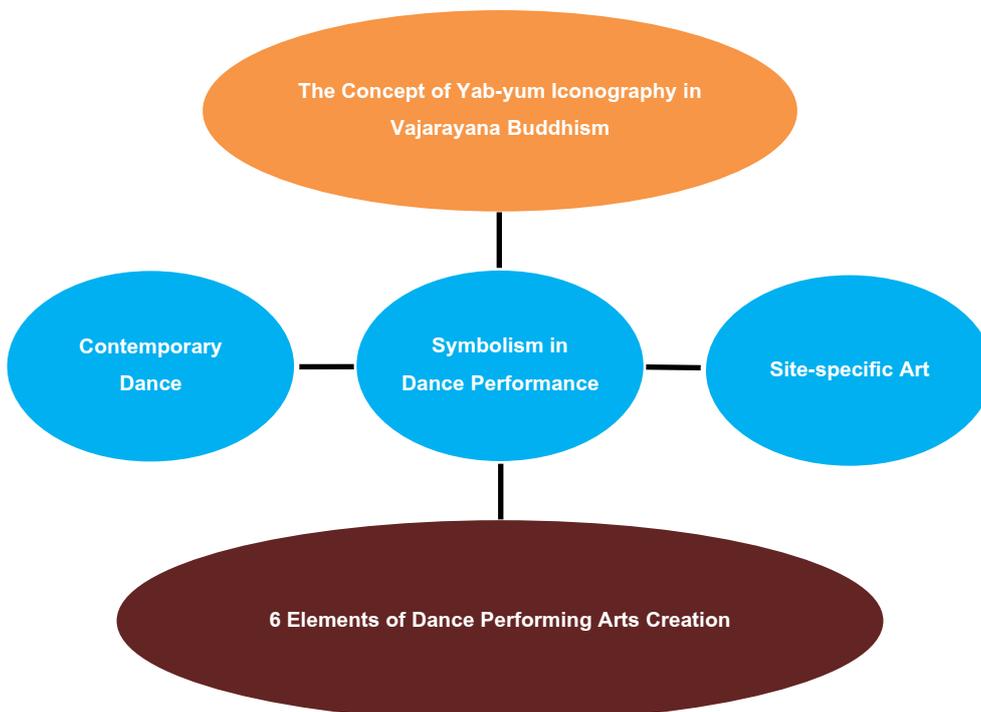

Figure 1 The Conceptual Framework for Research and Creative Work

(Source: Kornmannerroj, 2022a)

วิธีการศึกษา (Research Methods)

ผู้วิจัยมีรายละเอียดของวิธีดำเนินงานสร้างสรรค์ดังต่อไปนี้

1. ระเบียบวิธีการสร้างสรรค์ การสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์ชุดนี้อาศัยรูปแบบของงานวิจัยเชิงคุณภาพ ผสมผสานกับงานวิจัยเชิงสร้างสรรค์ โดยบูรณาการองค์ความรู้จากแนวคิดหลายแขนงด้วยกัน ได้แก่ แนวคิดประติมานวิทยา ยับ-ยุมนในพุทธศาสนานิกายวัชรยาน แนวคิดนาฏศิลป์ร่วมสมัย แนวคิดสัญลักษณ์ในงานนาฏศิลป์ และแนวคิดศิลปะเฉพาะที่ ซึ่งมีขั้นตอนดำเนินการสร้างสรรค์ คือ 1) การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง 2) การสื่อสารส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้อง 3) การวิเคราะห์และสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ 4) การตรวจสอบและปรับปรุงผลงานนาฏศิลป์ และ 5) การนำเสนอผลงานนาฏศิลป์ และการวิพากษ์ผลงานอย่างอิสระ

2. เครื่องมือการสร้างสรรค์ผลงาน การสร้างสรรค์นาฏศิลป์ชุดนี้มีเครื่องมือที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานโดยการสำรวจข้อมูลเชิงเอกสารและสื่อสารสนเทศอื่น ๆ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 การสำรวจข้อมูลเชิงเอกสาร ศึกษาข้อมูลเอกสารจากหนังสือ ตำรา และบทความวิชาการต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เช่น แนวคิดประติมานวิทยายับ-ยุมนในพุทธศาสนานิกายวัชรยาน นาฏศิลป์ร่วมสมัย สัญลักษณ์ในงานนาฏศิลป์ และศิลปะเฉพาะที่

2.2 สื่อสารสนเทศอื่น ๆ ศึกษาสื่อสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดประติมานวิทยายับ-ยุมนในพุทธศาสนานิกายวัชรยาน ศิลปะเฉพาะที่ และการแสดงนาฏศิลป์ร่วมสมัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ อาทิ การแสดงสด ภาพยนตร์ นิตรรศการ ศิลปะ ทัศนศิลป์ เพื่อหาแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์

3. การวิเคราะห์ข้อมูลและสังเคราะห์ข้อมูล จากการศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงเอกสาร ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลแบบวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์

4. ระยะเวลาในการสร้างสรรค์ผลงาน ผู้วิจัยกำหนดระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูล สังเคราะห์ข้อมูล ตลอดจนการสร้างสรรค์ผลงานและเผยแพร่ผลงานตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2565 ถึง เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2565

5. การสร้างสรรค์ผลงาน การสร้างสรรค์นาฏศิลป์ชุด ยับ-ยุมน นี้มีกระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

5.1 ทดลองและปฏิบัติการสร้างสรรค์ผลงาน การสร้างสรรค์นาฏศิลป์ชุดนี้ผ่านการทดลองและปฏิบัติการสร้างสรรค์ผลงาน เพื่อทดลองและพัฒนาคุณภาพของผลงานนาฏศิลป์

5.2 การตรวจสอบผลงาน ขั้นตอนการตรวจสอบผลงานผ่านการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านนาฏศิลป์ อีกทั้งทำการประเมิน และนำเสนอข้อคิดเห็น แนวทางในการปรับปรุง พัฒนาการสร้างสรรค์ผลงานให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

5.3 การประเมินผล ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์ มาทำการประเมิน วิเคราะห์ข้อมูล และอภิปรายผล

5.4 การจัดทำเอกสารการสร้างสรรค์ผลงาน จากการตรวจสอบและการประเมินของคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านนาฏศิลป์ ผู้วิจัยจึงจัดพิมพ์รูปเล่มแบบรายงานผลงานสร้างสรรค์ฉบับสมบูรณ์ และบทความวิชาการในลำดับต่อไป

6. เผยแพร่ผลงาน ผู้วิจัยเผยแพร่ผลงานในงานการนำเสนอผลงานสร้างสรรค์ทางด้านศิลปกรรม ระดับชาติ "มหกรรมวัฒนธรรมท้องถิ่นร่วมสมัย" ครั้งที่ 4 (The 4th National Creative Work Presentation of Fine Arts: VRU Contemporary Folk Festival 2022) วันที่ 29-30 พฤศจิกายน พ.ศ. 2565 ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี ซึ่งมีการประเมินและวิพากษ์จากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน

ผลการศึกษา (Research Results)

ผู้วิจัยมีกระบวนการวิจัยและการสร้างสรรค์ โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ผู้วิจัยนำเสนอแนวคิดที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน 4 แนวคิด โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. แนวคิดประติมานวิทยา ยับ-ยุม ในพุทธศาสนานิกายวัชรยาน ยับ-ยุมเป็นคำหนึ่งที่ใช้เรียกประติมานวิทยาของพระพุทธรูปในนิกายวัชรยาน ปรากฏทั้งรูปลักษณะของพระพุทธรูป หรือพระโพธิสัตว์ หรือเทพเจ้าองค์ต่าง ๆ ในท่วงท่าของการกำลังสวมกอดสตรีไว้บนหน้าตัก มีทั้งท่าทางของการนั่งและยืน

ทั้งนี้ภักตจจารย์ยะ (Bhattacharyya) ให้คำอธิบายว่า "ยับ" (yab) หมายถึง บิดาผู้ทรงเกียรติ ส่วน "ยุม" (yum) หมายถึง มารดาผู้ทรงเกียรติ ยับ-ยุมจึงหมายถึงการรวมกันระหว่างบิดากับมารดาผู้ทรงเกียรติ รูปเคารพในลักษณะยับ-ยุมมีความหมายลึกซึ้งทางจิตวิญญาณ คือมีความหมายว่า เทพซึ่งเป็นศุนยะ แสดงถึงความสมบูรณ์พร้อมที่ได้รับศุนยะ (ความกรุณา) และนำไปสู่การหลุดพ้นหรือนิพาน อย่างไรก็ตาม เมื่อแสดงออกเป็นเทพ (ชาย) จะปรากฏในรูปของ "เทรุกะ" และในรูปของ "ไนราตมา" เมื่อเป็นเทพี (หญิง) นิกายวัชรยานได้นำเสนอเกี่ยวกับศุนยะออกมาในรูปของเทพและเทพี เมื่อ "โพธิจิต" ถึงซึ่งนิรวาณก็จะรวมเข้ากับ "ศุนยะ" และเหลือไว้ซึ่งความสุขนิรันดร์ โพธิจิตที่สมบูรณ์ภายในอ้อมกอดของศุนยะหรือไนราตมา ดังที่ปรากฏในรูปของยับ-ยุมเปรียบเสมือนเกลือกกับน้ำที่เมื่อรวมกันแล้วไม่สามารถแยกเกลือกออกจากน้ำได้ เช่นเดียวกับยับยุมที่รวมกันเป็นหนึ่งชั่วนิรันดร์ที่พุทธะเรียกว่า "อทัวยะ" หรือความเป็นสองกลายเป็นหนึ่งเดียว (Kachachiva, 2016 : 40)

ตามคติ นิกายวัชรยานถือว่าหนทางแห่งการหลุดพ้นหรือการนำไปสู่หนทางของการรู้แจ้งจะประกอบด้วยปัญญา (wisdom) และกรุณา (compassion) ทั้งนี้เพศชายหรือพ่อเป็นสัญลักษณ์ของปัญญา ขณะที่เพศหญิงหรือแม่เป็นตัวแทนของกรุณา (compassion) สองสิ่งต้องหลวมรวมกัน กล่าวคือปัญญาและกรุณาต้องประสานรวมกันเป็นหนึ่งเดียวในจิตของมนุษย์จึงจะบรรลุธรรม ด้วยเหตุนี้การปรากฏในลักษณะของยับ-ยุมจึงเป็นสัมโภคกายที่สามารถมองเห็นในตัวตนของพระพุทธเจ้าและใช้เป็นอุปายแห่งธรรมด้วยรูปลักษณะของชายและหญิง

Figure 2 YAB-YUM of Tantra Ideology

(Source: Clubhawii, 2025)

จากประติมานวิทยาขับ-ยุมตามคติพุทธศาสนานิกายวัชรยาน ผู้วิจัยเกิดแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์เกี่ยวกับขับ-ยุม โดยกำหนดโครงเรื่องและแก่นของเรื่องที่น่าเสนอให้เห็นถึงแนวคิดประติมานวิทยาขับ-ยุมในพุทธศาสนานิกายวัชรยานผ่านการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์

2. แนวคิดนาฏศิลป์ร่วมสมัย นาฏศิลป์ร่วมสมัย (Contemporary dance) เป็นนาฏศิลป์รูปแบบหนึ่งที่ครอบคลุมรูปแบบและเทคนิคที่หลากหลาย โดยได้รับแรงบันดาลใจจากสาขาวิชาต่าง ๆ เช่น การเต้นรำสมัยใหม่ บัลเลต์ การเต้นแจ๊ส และการเคลื่อนไหวในชีวิตประจำวัน ผ่านการนำเสนอโดดเด่นด้วยความคล่องตัว ความลื่นไหล และการเน้นย้ำการแสดงออกซึ่งผู้แสดงสามารถสำรวจและผลักดันขอบเขตของการเคลื่อนไหวและความคิดสร้างสรรค์ เพื่อเป็นสื่อกลางสำหรับศิลปินในการถ่ายทอดอารมณ์ เรื่องราวด้วยการเคลื่อนไหวที่แสดงออก สีสานาฏศิลป์ที่แปลกใหม่ และการทดลองกับแนวเพลงเครื่องแต่งกาย และการออกแบบเวทีที่แตกต่างกัน ดังที่ Charoenrat (2016 : 12) อธิบายเกี่ยวกับแนวคิดนาฏศิลป์ร่วมสมัย โดยกล่าวไว้ว่า นาฏศิลป์ร่วมสมัย หมายถึง การแสดงท่าทางการรำรำ การเคลื่อนไหวร่างกาย ด้วยการท่าทางที่ผสมผสานรูปแบบ แนวคิด วิธีการ เข้าด้วยกันอย่างผสมกลมกลืนเหมาะสม แนวคิดที่ได้มาจากนาฏศิลป์ประเภทใดประเภทหนึ่งหรือจากยุคใดยุคสมัยหนึ่ง หรืออาจเป็นการนำเอางานเก่าที่เคยมีการสร้างงานไว้แล้วมาสร้างสรรค์ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้มีความทันสมัย สดใหม่ แต่ยังคงไว้ซึ่งเนื้อหาสาระสำคัญเดิม

Figure 3 The Concept of Contemporary Dance

(Source: Kornmanneroj, 2022b)

ทั้งนี้ การสร้างสรรค์นาฏศิลป์ชุด ขับ-ยุม ผู้วิจัยมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการนำเสนอความเรียบง่าย และการสื่อสารทางการแสดงในเรื่องการตีความเชิงสัญลักษณ์ของนาฏศิลป์ร่วมสมัย เช่น รูปแบบการแสดง นักแสดง สีสานาฏศิลป์ เครื่องแต่งกาย เสียงและดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดง และอุปกรณ์ประกอบการแสดง ตามหลักการเคลื่อนไหวและแนวคิดในการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ร่วมสมัย โดยนำเสนอผ่านรูปแบบนาฏศิลป์ร่วมสมัยด้วยการด้นสด (Dance Improvisation) เพื่อสร้างและค้นหาการเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นเองที่ไม่ได้วางแผนไว้ เพื่อให้ร่างกายตอบสนองต่อสิ่งเร้าภายนอกหรือแรงกระตุ้นภายในโดยสัญชาตญาณ รวมถึงการค้นพบความเป็นไปได้ในการเคลื่อนไหวใหม่ ๆ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ใช้เทคนิคการเต้นรำคู่ (Partnering Technique) ได้แก่ การพยุงลำตัว การยกตัวให้ลอยตัวขึ้น ตลอดจนการแสดงอารมณ์และความรู้สึก เพื่อนำมาสร้างสรรค์ผลงานให้สื่อการแสดงกับผู้ชมได้เข้าใจ เกี่ยวกับลักษณะประติมานวิทยาขับ-ยุม ซึ่งเป็นพระพุทธรูป หรือพระโพธิสัตว์ หรือเทพเจ้าองค์ต่าง ๆ ในท่วงท่ากำลังสวมกอดสตรีไว้บนหน้าตัก เพื่อนำเสนอการรวมกันเป็นหนึ่งเดียวอันเป็นหนทางแห่งการพ้นทุกข์ตามวัตถุประสงค์ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ ทั้งนี้การสร้างสรรค์ผลงานนี้ไม่เน้นการเล่าเรื่องด้วยเสียงพูดและการบรรยาย หากแต่จะเป็นการสร้างความเข้าใจ

ที่ไม่มีคำตอบที่ชัดเจนและสามารถตีความแนวคิดประติมานวิทยา ยับ-ยุม ในพุทธศาสนานิกายวัชรยานตามมุมมองของศิลปินและผู้ชมที่แตกต่างกันออกไป

3. แนวคิดสัญลักษณ์ในงานนาฏศิลป์ สัญลักษณ์มีบทบาทสำคัญในงานนาฏศิลป์ เนื่องจากการใช้สัญลักษณ์ในงานนาฏศิลป์มีส่วนช่วยให้นักแสดงและนักแสดงสามารถสื่อสารความคิด อารมณ์ ตลอดจนแสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมประเพณีที่หลากหลาย ผ่านรูปแบบการแสดง ลีลานาฏศิลป์ การเคลื่อนไหวร่างกาย เครื่องแต่งกาย และอุปกรณ์ประกอบการแสดง การใช้สัญลักษณ์ในงานนาฏศิลป์ (symbolism in dance performance) เป็นส่วนสำคัญในการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์ ซึ่งในปัจจุบันยังคงมีการพัฒนา ประยุกต์ และปรับปรุงการใช้สัญลักษณ์ในงานนาฏศิลป์ให้เข้ากับบริบททางวัฒนธรรมและศิลปะใหม่ ๆ อยู่เสมอ สัญลักษณ์ในงานนาฏศิลป์นั้นได้สร้างขึ้นมาเพื่อใช้ในการสื่อสารแทนคำพูดและคำอธิบายต่าง ๆ ของมนุษย์ ซึ่งสัญลักษณ์นิยมใช้เป็นส่วนหนึ่งของการแสดง ในรูปแบบนาฏศิลป์ด้วยการสื่อสารความหมายอย่างตรงไปตรงมา (Katekaew, 2019 : 272) และสื่อสารเพื่อให้ผู้ชมได้เกิดความรู้ ความเข้าใจและสามารถมีส่วนร่วมในการตีความหมายของงานนั้น ๆ ซึ่งแต่ละคนอาจจะตีความออกมาได้ไม่เหมือนกันแล้วแต่มุมมองและประสบการณ์ของแต่ละคน

Figure 4 The Concept of Symbolism in Dance Performance

(Source: Kornmaneroj, 2022c)

ผู้วิจัยนำเอาแนวคิดสัญลักษณ์ในงานนาฏศิลป์มาเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างสรรค์ผลงานนี้ โดยใช้ยับ-ยุม ซึ่งเป็นประติมานวิทยาเชิงสัญลักษณ์ในลักษณะการสวมกอดสตรีไว้บนหน้าตักที่แสดงให้เห็นถึงการหลอมรวมกันระหว่างปัญญากับกรุณา อันเป็นแนวทางแห่งการพันทุกข์ตามแนวทางพุทธศาสนานิกายวัชรยาน มาเป็นหลักสำคัญในการตีความเชิงสัญลักษณ์ผ่านลีลานาฏศิลป์และการเคลื่อนไหวร่างกายในการแสดง

4. แนวคิดศิลปะเฉพาะที่ ศิลปะเฉพาะที่ (site-specific art) เป็นแนวทางการสร้างผลงานทางด้านศิลปะขึ้นบนตำแหน่งที่เฉพาะเจาะจงที่ศิลปินจะคำนึงถึงสภาพแวดล้อมที่จะสร้างงานศิลปะ ประกอบกับการออกแบบและการสร้างงานศิลปะ ซึ่งการสร้างสรรค์ผลงานไม่ได้จำเพาะต้องเป็นผลงานศิลปะ ประติมากรรม สถาปัตยกรรม หากแต่ยังรวมไปถึงการแสดง และการเต้นรำที่สร้างขึ้นเฉพาะที่ได้อีกด้วย ดังที่ Hunter (2015 : 73) อธิบายว่าการเต้นรำเป็นกระบวนการสำรวจความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่ เวลา และร่างกาย โดยที่ร่างกายมิใช่เพียงวัตถุทางกายภาพ แต่เป็นร่างกายที่มีชีวิต ซึ่งทุกลมหายใจเข้าออกและจังหวะการเต้นของหัวใจสะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงของเวลา ขณะเดียวกัน การเคลื่อนไหวของร่างกายผ่านพื้นที่ว่าง (Space) ย่อมมีความสัมพันธ์อย่างแยกไม่ออกกับมิติของเวลา (Time) มนุษย์รับรู้และปฏิสัมพันธ์กับสถาปัตยกรรมผ่านประสบการณ์ทางกายภาพและสภาวะทางอารมณ์ องค์ประกอบต่าง ๆ ของสถาปัตยกรรม เช่น แสง ความกว้างขวางของพื้นที่ ผิวสัมผัสของพื้นผิว

อุณหภูมิ กลิ่น และเสียง มีอิทธิพลต่อประสบการณ์ของมนุษย์ นอกจากนี้สถาปัตยกรรมมิใช่เพียงวัตถุที่มีลักษณะตายตัวหรือสำเร็จรูป หากแต่เป็นโครงสร้างที่อยู่บนพื้นฐานของความสัมพันธ์และประสบการณ์ของผู้ใช้งาน ซึ่งส่งผลต่อการรับรู้และการใช้งานพื้นที่ ขณะเดียวกันการใช้งานและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ก็มีอิทธิพลต่อสถาปัตยกรรมในลักษณะที่เปลี่ยนแปลงไปตามบริบทและเงื่อนไขของผู้ใช้งาน

Figure 5 The Concept of Site-Specific Art

(Source: Kornmaneroj, 2022d)

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา ค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดศิลปะเฉพาะที่กับการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์ของนราพงษ์ จรัสศรี ผู้บุกเบิกนาฏศิลป์ร่วมสมัยคนแรกของประเทศไทย และเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านการใช้แนวคิดศิลปะเฉพาะที่ร่วมกับกระบวนการขององค์ประกอบหรือปัจจัยของการเคลื่อนไหว (Movement of Element) มาพัฒนาทักษะของศิลปะการแสดงทางนาฏศิลป์ (Panomrak, 2018) เป็นแนวทางในการสร้างสรรค์นาฏศิลป์นี้ ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดศิลปะเฉพาะที่ในการพิจารณาและคัดเลือกพื้นที่ที่ใช้ในการแสดง โดยใช้พื้นที่กลางแจ้ง มีสถาปัตยกรรมและบรรยากาศจากธรรมชาติเป็นพื้นที่ในการแสดงเป็นสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบของศิลปะเฉพาะที่ตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดเอาไว้

ส่วนที่ 2 กระบวนการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ชุด ยับ-ยุม ผู้วิจัยนำเสนอตามองค์ประกอบการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์ 6 องค์ประกอบ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. รูปแบบการแสดง รูปแบบการแสดงเป็นสิ่งสำคัญมากที่สุดในกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์ เมื่อผู้สร้างสรรค์สามารถกำหนดแนวคิดการแสดงได้อย่างชัดเจนแล้ว องค์ประกอบอื่น ๆ ของการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ก็จะมีทิศทางที่ชัดเจนยิ่งขึ้นตามไปด้วย แนวคิดการแสดงจึงเสมือนเป็นแผนที่นำทางให้ผู้ออกแบบนาฏศิลป์ได้ทำงานอย่างมีจุดหมาย (Chanthanasaro, 2020 : 117) และกำหนดแนวทางในขั้นตอนและกระบวนการสร้างสรรค์ที่ต้องมีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบอื่น ๆ ซึ่งการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ชุด ยับ-ยุมมีรูปแบบการแสดง โดยแบ่งออกเป็นขั้นตอนดังนี้

1.1 แร้งบันดาลใจ การสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะ นักออกแบบต้องมีแรงบันดาลใจเป็นหลักสำคัญในการสร้างสรรค์ผลงานทุกประเภท ซึ่งทำให้การสร้างสรรค์ผลงานมีความน่าสนใจและความแตกต่างไปจากผลงานอื่น ๆ รวมไปถึงการแสดงเอกลักษณ์เฉพาะตัวของผู้สร้างสรรค์ผลงาน ทั้งนี้แรงบันดาลใจของผู้วิจัยในการสร้างสรรค์นาฏศิลป์นี้เกิดจากการศึกษาค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้อง รวมถึงประวัติ เรื่องเล่า คติความเชื่อ ประติมานวิทยาฉบับ-ยุมในพุทธศาสนานิกายวัชรยาน ผู้วิจัยพบว่า ความหมายและความสำคัญของแนวคิดประติมานวิทยาฉบับ-ยุมในพุทธศาสนานิกายวัชรยาน แฝงไปด้วยคติความเชื่อเชิง

สัญลักษณ์เรื่องกรรณาและปัญญา อีกทั้งการสร้างสรรคผลงานทางด้านนาฏศิลป์เกี่ยวกับยับ-ยุม มีศิลปินและนักออกแบบท่าเต้นได้สร้างสรรคผลงานออกมาหลากหลายแนวทาง ผู้วิจัยจึงคิดวิเคราะห์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์เกี่ยวกับยับ-ยุม ที่ยังไม่เคยถูกนำไปสร้างสรรคผลงานทางด้านนาฏศิลป์มาก่อน

1.2 การลำดับการแสดง การออกแบบรูปแบบของการแสดงและการกำหนดโครงเรื่องการแสดงในการนำมาใช้ในการสร้างสรรคนาฏศิลป์นี้ ผู้วิจัยได้กำหนดและลำดับการแสดง โดยจัดวางองค์ประกอบศิลป์ที่แสดงให้เห็นถึงการหลอมรวมกันระหว่างปัญญากับกรรณา อันเป็นแนวทางแห่งการพันทุกข์ตามแนวทางพุทธศาสนานิกายวัชรยาน

1.3 โครงสร้างรูปแบบการแสดง โครงสร้างรูปแบบของการแสดงในการสร้างสรรคผลงานทางด้านนาฏศิลป์ครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดให้ผลงานสร้างสรรคนาฏศิลป์ชุด ยับ-ยุม เป็นการแสดงเต้นรำคู่ โดยมีแนวคิดและแรงบันดาลใจในการออกแบบลีลานาฏศิลป์และการเคลื่อนไหวร่างกายมาจากนาฏศิลป์ร่วมสมัยที่แสดงให้เห็นถึงแนวคิดประติมานวิทยาัย-ยุมในพุทธศาสนานิกายวัชรยาน ซึ่งจะทำให้ผลงานการสร้างสรรคนาฏศิลป์ชุดนี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่คาดหวังไว้ ดังที่ได้กำหนดแนวทางการออกแบบการใช้ทิศทาง และพื้นที่ที่ใช้ในการแสดงอย่างอิสระ เมื่อถึงขั้นตอนการปฏิบัติการออกแบบลีลานาฏศิลป์และการเคลื่อนไหวร่างกายของผู้แสดง ซึ่งส่งผลให้แสดงลีลานาฏศิลป์และเคลื่อนไหวร่างกายได้โดยง่าย สะดวก รวดเร็วและมีประสิทธิภาพในการทำงานอีกด้วย

Figure 6 The Script in The Dance Performance "YAB-YUM"

(Source: Kornmanneroj, 2022e)

2. นักแสดง นักแสดงมีหน้าที่ถ่ายทอดลีลานาฏศิลป์ การเคลื่อนไหวร่างกาย ตลอดจนสื่อสารด้านอารมณ์และความรู้สึก เนื่องด้วยนักแสดงเป็นหลักสำคัญในการสื่อสารทางการแสดงระหว่างการแสดงกับผู้ชม ซึ่งกระบวนการที่สำคัญในการคัดเลือกนักแสดงสามารถทำได้หลายวิธี ซึ่งจะทำให้ได้นักแสดงที่ดีและมีคุณภาพตามความต้องการ เหมาะสมกับการแสดง ดังที่ Chanthanasaro (2012 : 259) กล่าวถึงวิธีการคัดเลือกนักแสดงไว้ว่า ด้านการคัดเลือกนักแสดงใช้วิธีการที่เรียกว่าทรายเอาท์ (tryout) โดยคัดเลือกนักแสดงที่มีทักษะปฏิบัติทางด้านนาฏศิลป์ มีระเบียบวินัย ขยัน อดทน ใฝ่รู้ และมีมนุษยสัมพันธ์ นอกจากนี้ยังคำนึงในเรื่องประสบการณ์ในการแสดงนาฏศิลป์หรือศิลปะการแสดงรูปแบบอื่น ๆ ประกอบไปด้วย ซึ่งการสร้างสรรคนาฏศิลป์ชุด ยับ-ยุม ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความสำคัญในการคัดเลือกนักแสดง ผู้วิจัยจึงดำเนินการคัดเลือกนักแสดงจากคุณสมบัติและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของการเป็นนักแสดงที่ดีและมีคุณภาพโดยคัดเลือกจากการผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจในการแสดงลีลานาฏศิลป์และการเคลื่อนไหวร่างกาย ตลอดจนการแสดงอารมณ์และความรู้สึกทางการสื่อสารการแสดงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

The Concepts and Elements of the Dance Creation "YAB-YUM", E4376 (1-15)

ตลอดจนเป็นผู้ที่มีทักษะ ความสามารถทางด้านนาฏศิลป์ร่วมสมัย อีกทั้งยังมีรูปลักษณ์และลักษณะทางกายภาพใกล้เคียงกัน การแสดงลีลานาฏศิลป์ การเคลื่อนไหวร่างกายและการแสดงออกทางอารมณ์และความรู้สึกไปในแนวทางเดียวกัน และมีทักษะทางการแสดง การเคลื่อนไหวร่างกายในลักษณะเพศชายและเพศหญิงซึ่งจะส่งทำต่อภาพองค์รวมของการแสดงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

Figure 7 The Dancers in The Dance Performance "YAB-YUM"

(Source: Kornmaneroj, 2022f)

3. ลีลานาฏศิลป์ ลีลานาฏศิลป์ คือ การใช้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย และการนำเอาท่าทางใช้ชีวิตประจำวันมาเคลื่อนไหวพร้อมกับดนตรี ร่วมกับการแสดงอารมณ์และความรู้สึกจากผู้แสดง ซึ่งลีลานาฏศิลป์และการเคลื่อนไหวร่างกายจะต้องมีความสอดคล้องกับรูปแบบการแสดงและเหมาะสมกับบทบาทของตัวละคร ดังนั้นลีลานาฏศิลป์และการเคลื่อนไหวร่างกายจึงต้องมีการออกแบบลีลา โดยผ่านกระบวนการความคิดสร้างสรรค์เพื่อให้ผลงานมีความกลมกลืนและสวยงาม ทั้งนี้ การสร้างสรรค์นาฏศิลป์ชุดนี้ ผู้วิจัยใช้แนวคิดประติมานวิทยาัยบ-ยุมในพุทธศตวรรษที่ ๒๕ แนวคิดสัญลักษณ์ในงานนาฏศิลป์ และแนวคิดศิลปะเฉพาะที่ เพื่อสร้างความแปลกใหม่และความน่าสนใจในการแสดง อีกทั้งการใช้แนวคิดนาฏศิลป์ร่วมสมัย มาใช้เป็นเครื่องมือในการออกแบบลีลานาฏศิลป์และการเคลื่อนไหวร่างกายที่หลากหลายจากการด้นสด ซึ่งเป็นหนึ่งในขั้นตอนกระบวนการที่เป็นส่วนช่วยสำคัญในการสร้างงาน โดยสามารถทำได้ทั้งผู้กำกับลีลาและนักแสดง ด้วยวิธีการตั้งใจและทดลองปลดปล่อยความคิดกับร่างกายให้มีความสอดคล้องกับดนตรีหรือสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ไม่ได้กำหนดเตรียมตัวไว้ก่อน ทั้งนี้นักแสดงจะต้องมีความสามารถและไหวพริบในการเคลื่อนไหวร่างกายและการสร้างสรรค์ลีลา (Chamnanmor, 2002 : 63)

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังออกแบบท่าเต้นนาฏศิลป์ร่วมสมัยตามแนวทางของรูธ เซนต์ เดนนิส (Ruth St.Denis) นาฏศิลป์เ็นเอกของโลกทางด้านนาฏศิลป์ร่วมสมัย เป็นผู้บุกเบิก และมีรูปแบบการนำเสนองานร่วมสมัยที่มีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง อีกทั้งยังเป็นผู้ที่มีความสนใจและหลงใหลในวัฒนธรรมของตะวันออก ทำให้เดนนิสได้สร้างสรรค์ผลงานที่มีรูปแบบลีลาและการเคลื่อนไหวร่างกายของวัฒนธรรมตะวันออกผสมผสานวัฒนธรรมตะวันตกที่โดดเด่น และมีเอกลักษณ์ในผลงาน ทำให้ถูกขนานนามว่าเป็นผู้บุกเบิกทางด้านนาฏศิลป์ร่วมสมัย และได้รับการยอมรับทางด้านวิชาการและการสร้างสรรค์ผลงาน โดยผ่านใช้เทคนิคการเต้นรำคู่ ได้แก่ การพยุ่งลำตัว การยกตัวให้ลอยตัวขึ้น (Kaewploy, 2020) ตลอดจนการแสดงอารมณ์และความรู้สึก เพื่อให้สอดคล้องกับการตีความจากประติมานวิทยาัยบ-ยุม

Figure 8 The Choreography in The Dance Performance "YAB-YUM"

(Source: Kornmaneroj, 2022g)

4. เสียงและดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดง เสียงและดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงเป็นส่วนประกอบหนึ่งที่มีความสำคัญในการสื่อสารการแสดง และสร้างบรรยากาศให้การแสดงมีความน่าสนใจ ตลอดจนสร้างอารมณ์และความรู้สึกให้กับนักแสดงในขณะที่กำลังแสดงลีลานาฏศิลป์และเคลื่อนไหวร่างกาย ผู้วิจัยทำงานร่วมกับนักประพันธ์เพลงในการสร้างสรรค์ประพันธ์เสียงและดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงชิ้นใหม่ เนื่องจากเสียงจะเป็นตัวกระตุ้นในการเคลื่อนไหวร่างกายและการแสดงลีลานาฏศิลป์ ซึ่งผู้วิจัยทำการทดลอง บันทึกและวิเคราะห์หาแนวทางการสร้างสรรค์ดนตรีทั้งหมด 3 ครั้ง จากนั้นผู้วิจัยและศิลปินจึงหาข้อสรุปสร้างสรรค์เสียงและดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ชุด ยับ-ยุม เพื่อแสดงให้เห็นถึงการรวมกันเป็นหนึ่งเดียวระหว่างปัญญากับกรุณา อันเป็นหนทางแห่งการพ้นทุกข์ตามแนวทางของพุทธศาสนานิกายวัชรยาน ซึ่งเครื่องดนตรีที่ใช้ในการทดลองการสร้างสรรค์เสียงและดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้เสียงขันทิเบตโดยใช้กระบวนการดนตรีสด (Music Improvisation) และการตีความจากอารมณ์และความรู้สึกเกี่ยวกับกรุณาและปัญญา เพื่อสร้างสมาธิและช่วยสงบจิตใจ ผู้วิจัยได้คำนึงถึงหลักและความสำคัญของการใช้เสียงและดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงอย่างมีเหตุผล ดังที่ Hongjaru (2015 : 123) ได้กล่าวถึงบทบาททางดนตรี ไว้ว่า บทบาทของดนตรีในฐานะส่วนประกอบในละคร มี 6 ประการ คือ 1) การสร้างบรรยากาศ 2) เน้นหรือทำให้เกิดอารมณ์คล้ายตาม 3) นำเข้าเรื่อง 4) เชื่อมจากฉากหนึ่งไปสู่อีกฉากหนึ่ง หรือจากเวลาหนึ่งไปสู่อีกเวลาหนึ่ง 5) เน้นสุนทรีย์ยะในละคร 6) ประกอบการเต้นรำ

5. เครื่องแต่งกาย เครื่องแต่งกายเป็นอีกหนึ่งองค์ประกอบที่จะส่งเสริมให้การแสดงมีอรรถรสและสุนทรีย์มากยิ่งขึ้น ซึ่งเครื่องแต่งกายจะมีความแตกต่างกันไปตามแนวคิดและวัตถุประสงค์ของการสร้างสรรค์ผลงาน ทั้งนี้การออกแบบเครื่องแต่งกายนั้น จะต้องคำนึงถึงความกลมกลืนและสอดคล้องกับรูปการแสดง ความสะดวกต่อการเคลื่อนไหวร่างกาย และลีลานาฏศิลป์ด้วย ผู้วิจัยกำหนดกรอบการออกแบบเครื่องแต่งกายโดยศึกษาและค้นคว้าจากเทวรูป ประติมากรรม จิตรกรรม และประติมานวิทยาเกี่ยวกับยับ-ยุม จากการวิเคราะห์ผู้วิจัยดำเนินการออกแบบเครื่องแต่งกายสำหรับการแสดง โดยพิจารณาความเหมาะสมเรื่องรูปแบบการแสดงลีลานาฏศิลป์และการเคลื่อนไหวร่างกาย นอกจากนี้ผู้วิจัยยังออกแบบเครื่องแต่งกายโดยพิจารณาสีและชนิดของผ้าที่จะนำมาประกอบกันเป็นเครื่องแต่งกายแบบสมบูรณ โดยคำนึงถึงเอกลักษณ์และลักษณะเฉพาะของประติมานวิทยายับ-ยุม

ผู้วิจัยกำหนดสีให้ครอบคลุมทั้งเครื่องแต่งกายและเครื่องประดับคือกลุ่มสีเอิร์ธโทน (Earth Tone) ได้แก่ สีทอง สีน้ำตาล และสีขาว แสดงถึงความเป็นธรรมชาติที่มีความหลากหลายมิติในกลุ่มสีเดียว โดยกำหนดให้ภาพรวมเป็นลักษณะสีเอกรงค์ เพิ่มเติมสีทองและสีสำริด เพื่อให้สอดคล้องกับประติมานวิทยายับ-ยุม เครื่องประดับปรับระดับความสว่างของสีทองลงเพื่อความกลมกล่อมในกลุ่มสี

ขณะที่ผ้าเลือกใช้ผ้าชนิดที่มีน้ำหนักเบาและมีความยืดหยุ่น เพื่อความสะดวกในการเคลื่อนไหวร่างกายของนักแสดง โดยตัดเย็บ 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) ลักษณะเบาเดี่ยว เพื่อสื่อถึงบุรุษ และ 2) ลักษณะเสื่อคาวีแนบเนื้อ ไม่มีแขนเสื้อเพื่อสื่อถึงสตรี ส่วนอุปกรณ์ตกแต่งและเครื่องประดับ ผู้วิจัยได้เลือกใช้วัสดุที่มีน้ำหนักเบาและการลดทอนรายละเอียดบางส่วนเพื่อให้เหมาะสม และสะดวกต่อการเคลื่อนไหวร่างกายตามรูปแบบการแสดงนาฏศิลป์ร่วมสมัย ซึ่งชุดของบุรุษมีกรองคอโลหะฉลุลาย พร้อมกับเส้นสายเพิ่มเติมความพลิ้วไหวขณะเคลื่อนไหวร่างกาย ส่วนช่วงล่างผู้วิจัยออกแบบโครงสร้างโดยการลดทอนตัดเย็บเป็นรูปทรงกางเกงสำเร็จรูปชายยาว เชื่อมช่วงบนและช่วงล่างด้วยรัดเอวสองชั้นประดับแถบดินห้อยระย้าลูกบิด

Figure 9 The Costume in The Dance Performance "YAB-YUM"

(Source: Kornmaneroj, 2022h)

6. **พื้นที่การแสดง** การสร้างสรรค์นาฏศิลป์ชุด ยับ-ยุม นี้ ผู้วิจัยเลือกใช้เลือกพื้นที่มีบรรยากาศโล่ง สว่าง และสงบ เพื่อสร้างสมาธิและช่วยสงบจิตใจให้กับนักแสดง รวมถึงสภาพแวดล้อมที่มีความหลากหลาย เช่น ต้นไม้ ดอกไม้ หิน รวมถึงแสงธรรมชาติในพื้นที่ตามแนวคิดศิลปะเฉพาะที่ ผู้วิจัยมีจุดประสงค์เพื่อเปลี่ยนพื้นที่นี้เป็นเวทีที่มีชีวิตและจิตวิญญาณ ด้วยการผสมผสานระหว่างการเคลื่อนไหว สภาพแวดล้อม และการเล่าเรื่อง อีกทั้งผู้วิจัยยังได้พิจารณาและคำนึงถึงความเหมาะสมทางด้านสภาพภูมิอากาศ ขนาดของพื้นที่ และความหลากหลายของพื้นที่การแสดง ตลอดจนยังประโยชน์ในการสื่อสารทางการแสดงได้อย่างมีประสิทธิภาพอีกด้วย

สรุปและอภิปรายผลการศึกษา (Conclusion and Discussion)

งานวิจัยนี้มุ่งเน้นกระบวนการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ชุด ยับ-ยุม อาศัยแนวคิดทางศิลปะและปรัชญามาผสมผสานเพื่อให้เกิดรูปแบบการแสดงที่มีความหมายและมีทิศทางสัญลักษณ์ ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็นสองส่วนสำคัญ ได้แก่ 1. แนวคิดที่ใช้ในการสร้างสรรค์ ประกอบด้วย 4 แนวคิดหลัก ได้แก่ 1) แนวคิดประติมานวิทยา ยับ-ยุม ในพุทธศาสนิกายวัชรยาน เป็นหัวใจสำคัญของการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ชุดนี้ โดยการนำเอาประติมานวิทยา ยับ-ยุม ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของการรวมกันระหว่างปัญญากับกรุณา มาเป็นหลักสำคัญของการตีความ 2) แนวคิดนาฏศิลป์ร่วมสมัย ถูกนำมาใช้เพื่อสร้างการเคลื่อนไหวที่มีความสั่นไหว ผสมผสานกับการเต้นและการใช้เทคนิคเต้นรำคู่ ซึ่งช่วยให้การแสดงมีความเป็นอิสระและเปิดกว้างต่อการตีความของผู้ชม 3) แนวคิดสัญลักษณ์ในงานนาฏศิลป์ มีบทบาทสำคัญในการสร้างความลึกซึ้งของการแสดง โดยมีการใช้ภาษากายและท่าทางที่สะท้อนแนวคิดทางศาสนาและปรัชญา และ 4) แนวคิดศิลปะเฉพาะที่ ถูกนำมาใช้เพื่อออกแบบพื้นที่การแสดงให้สอดคล้องกับ

สภาพแวดล้อม ส่งผลให้การแสดงมีมิติที่ผสมผสานระหว่างร่างกาย พื้นที่ และเวลา 2. กระบวนการสร้างสรรค์ ผู้วิจัยดำเนินการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์โดยพิจารณาองค์ประกอบสำคัญ 6 ประการ ได้แก่ รูปแบบการแสดง นักแสดง ลีลา นาฏศิลป์ เสียงและดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดง เครื่องแต่งกาย และพื้นที่การแสดง โดยมีจุดมุ่งหมายให้ผลงานแสดงถึงแนวคิดประติมานวิทยา ยับ-ยุมในพุทธศาสนานิกายวัชรยาน ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของการรวมกันของสองเพศที่สื่อถึงปัญญาและกรุณา อันเป็นหนทางแห่งการพ้นทุกข์ โดยรูปแบบการแสดงถูกออกแบบให้เป็นการแสดงเด่นรำคู่ นักแสดงได้รับการคัดเลือกโดยพิจารณาทักษะและความสามารถด้านนาฏศิลป์ร่วมสมัย นอกจากนี้ลีลา นาฏศิลป์ที่นำมาใช้ได้รับการออกแบบลีลา นาฏศิลป์และการเคลื่อนไหวร่างกายผ่านการตีความ พร้อมทั้งมีการนำเทคนิคการเด่นรำคู่ เพื่อแสดงถึงการรวมกันเป็นหนึ่งเดียวของปัญญาและกรุณา ส่วนเสียงและดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดง มีบทบาทสำคัญในการสร้างบรรยากาศและสื่อความหมายของการแสดง โดยผู้วิจัยเลือกใช้เสียงขับทึบผสมผสานกับการดนตรี เพื่อสร้างสภาวะแห่งสมาธิและความลึกซึ้งของประติมานวิทยา ยับ-ยุม ขณะที่เครื่องแต่งกายได้รับการออกแบบให้มีความสัมพันธ์กับประติมานวิทยา ยับ-ยุม โดยใช้สีเอิร์ธโทน ได้แก่ สีทอง สีน้ำตาล และสีขาว เพื่อสะท้อนถึงความเป็นธรรมชาติและสัญลักษณ์ นอกจากนี้พื้นที่การแสดงยังถูกกำหนดให้เป็นพื้นที่กลางแจ้งที่มีองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมและธรรมชาติ เพื่อให้การแสดงมีความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมตามแนวคิดศิลปะเฉพาะที่

จากกระบวนการสร้างสรรค์และแนวคิดที่ใช้ในการสร้างสรรค์ จะเห็นได้ว่าเป็นการบูรณาการแนวคิดทางศิลปะและปรัชญาเข้าด้วยกัน โดยนำเสนอมิติทางสัญลักษณ์ที่ซับซ้อนผ่านรูปแบบการแสดง นอกจากนี้การใช้แนวคิดนาฏศิลป์ร่วมสมัยช่วยให้การแสดงสามารถเข้าถึงผู้ชม และเปิดโอกาสให้เกิดการตีความที่หลากหลาย การใช้แนวคิดศิลปะเฉพาะที่เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้การแสดงมีความโดดเด่น เนื่องจากพื้นที่การแสดงไม่ได้เป็นเพียงเวที แต่เป็นส่วนหนึ่งของการแสดงที่มีชีวิตและความหมาย ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ที่อาศัยแนวคิดทางศิลปะและปรัชญาสามารถช่วยให้การแสดงมีความลึกซึ้งและมีอิทธิพลต่อการรับรู้ของผู้ชมมากขึ้น

การสร้างสรรค์นาฏศิลป์ชุด ยับ-ยุม นี้จะเป็นแนวทางสำหรับนักออกแบบท่าเต้นและนักสร้างสรรค์ทางด้านนาฏศิลป์ในการนำแนวคิดทางปรัชญาและสัญลักษณ์มาใช้ในการออกแบบการแสดงอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังเป็นการพัฒนาไปสู่การประยุกต์ใช้แนวคิดศิลปะเฉพาะที่ในบริบทของการแสดงนาฏศิลป์ร่วมสมัย เพื่อนำไปสู่การสร้างสรรค์ที่มีความแปลกใหม่และมีความหมายลึกซึ้งยิ่งขึ้น

รายการเอกสารอ้างอิง (References)

- Chamnanmor, D. (2002). *Sinlapa Haeng Kan Okbaep Lae Kamkap Lila*. [The Art of Choreography and Movement Design]. In P. Suphasetsiri et al. (Eds.). *Rabum Ram Ten*. [Dance, Thai Dance and Western Dance]. Bangkok: Idea Square. (In Thai)
- Chanthanasaro, D. (2012). *The Dance from Concept of Trilaksana in Buddhism*. Doctoral Dissertation, DFA. In Fine and Applied Arts, Chulalongkorn University, Thailand. (In Thai)
- Chanthanasaro, D. (2020). The Dance from Viewpoint of Death in Tibetan Vajrayana Buddhism. *Institute of Culture and Arts Journal*, 22(1), 112-125. (In Thai)
- Charoenrat, P. (2016). *The Creation of a Contemporary Dance on The Reflection of The Hidden Dark Side of The Rose*. Doctoral Dissertation, DFA. Fine and Applied Arts, Chulalongkorn University, Thailand. (In Thai)
- Chantarawongpaisarn, J. (2016). *Tibetan Art*. Bangkok: Chulalongkorn Press. (In Thai)
- Clubhawii. (2025). *SUN SURF MANDALA: Silapa Bon Phuen Phah Thi Chueam Yong Chit Winyan Lae Style*. [SUN SURF MANDALA: The Art on Fabric that Weaves Spirit and Style]. Retrieved 2 January 2025, from <https://clubhawii.net/mandala>. (In Thai)
- Hongjaru, J. (2015). "Sound in Theater." In N. Waewhong (Ed.). *Perspectives on Theater Arts*, (pp. 123). Bangkok: Faculty of Arts, Chulalongkorn University, Thailand. (In Thai)
- Hunter, V. (2015). *Moving sites: Investigating Site-Specific Dance Performance*. Routledge: London and New York.

The Concepts and Elements of the Dance Creation "YAB-YUM", E4376 (1-15)

- Kachachiva, G. (2016). *Vajrayana Tantra nai India lae Asia Tawan-Ok-Chiang-Tai chak Lakthan Thang Borankadee*. [Tantric Vajrayana in India and Southeast Asia from Archaeological]. Bangkok: Faculty of Archaeology, Silpakorn University. (In Thai)
- Kaewploy, P. (2020). Pas De Deux: The Art of Ballet Choreography. *Fine Arts Journal*, 24(1), 125-140. (In Thai)
- Kalyano, C. (2017). Mahayana Buddhism: Tantrayan. *Journal of Buddhist Philosophy Evolved*, 1(3), 31-37. (In Thai)
- Katekaew, A. (2019). *The Creation of a Dance from the AUM Symbol in Brahmanism-Hinduism*. Doctoral Dissertation, DFA. In Fine and Applied Arts, Chulalongkorn University, Thailand. (In Thai)
- Kornmaneeroj, V. (2022a). Figure 1 *The Conceptual Framework for Research and Creative Work*.
- Kornmaneeroj, V. (2022b). Figure 2 *YAB-YUM of Tantra Ideology*.
- Kornmaneeroj, V. (2022c). Figure 3 *The Concept of Contemporary Dance*.
- Kornmaneeroj, V. (2022d). Figure 4 *The Concept of Symbolism in Dance Performance*.
- Kornmaneeroj, V. (2022d). Figure 5 *The Concept of Site-Specific Art*.
- Kornmaneeroj, V. (2022e). Figure 6 *The Script in The Dance Performance "YAB-YUM"*.
- Kornmaneeroj, V. (2022f). Figure 7 *The Dancers in The Dance Performance "YAB-YUM"*.
- Kornmaneeroj, V. (2022g). Figure 8 *The Choreography in The Dance Performance "YAB-YUM"*.
- Kornmaneeroj, V. (2022h). Figure 9 *The Costume in The Dance Performance "YAB-YUM"*.
- Panomrak, J. (2018). The Transmission of Naraphong Charassri's Creative Concepts of Site-Specific Dance Performance. *Institute of Culture and Arts Journal*, 20(1), 97-108. (In Thai)
- Saengkaew, T. (2018). Philosophical Approach to Mental Development of Vajrayana School of Buddhism. *Journal of MCU Palisueksabuddhaghosa Review*, 4(2), 31-46. (In Thai)
- Sukhasvasti, M. L. S. (2017). *Lanna Buddha Statues and the Principles of Mahayana in the Vajrayana, Tantra*. 2nd. Chiang Mai: Chiang Mai University Press. (In Thai)
- Thapvajarabundit, Pra. (2025). *Analysis of Vajrayana ep. 4*. Retrieved 25 March 2025, from https://www.mcu.ac.th/directory_uploads/administrator/file_upload/20210504112412_34535AD4-4A03-4F93-B5C2-50CC073FFF29.pdf. (In Thai)